

ПОНЯТТЯ ДУХУ І ДУШІ В ХРИСТІЯНСТВІ

Стовпак О., студ. гр. ПР-21

Ортодоксальна православна Церква завжди трималася вчення про те, що душа твориться разом з тілом в момент його зародження. Таку позицію визнає і католицька Церква. Виходячи з цього, людина складається із нематеріальної і розумної душі і матеріального тіла. Але, як в Старому, так і в Новому Заповіті поняття «душа» і «дух» представлені різними грецькими термінами: душа (ή ψυχή), а дух (τό πνεῦμα). Це викликало бурхливу полеміку серед Отців Церкви. Кирило Єрусалимський ("пізнай самого себе, хто ти є; пізнай, що ти людина, яка складаються з двох частин, із душі й тіла, і що Бог є Творець душі й тіла"; Св. Василій Великий («...людина складається з душі и тіла; плоть взята з землі, душа ж небесна»), Григорій Богослов («...в мені двояка природа; тіло створено з землі, а душа є Боже дихання, и завжди бажає мати кращу долю пренебесних»), Іоан Златовуст, Августин Блаженний та Іоан Дамаскін вважали, що душа і дух – це лише дві різні назви однієї і тієї ж частини. Душа за життя людини об'єднана з тілом, а після смерті вони роз'єднуються. Св. Юстин висловив думку, що тіло – це оселя душі, а душа – оселя духа. Тертуліан та Климент Олександрійський розглядали душу як початок тілесного життя, а дух як мисляче і вільне джерело. Інші під поняттям дух у людині розуміли Духа Божого як Божественну благодать, яка оживляє людину. Св. Іринеї говорив, що «...людина власне складається із душі і тіла, але душа сприймає в собі Духа Божого як початок для вищого вдосконалення і тому дух (пневма) є лише в людях благочестивих, а нечестиві позбавлені його і мають лише душу і тіло».

Існує також тлумачення духу в якості третьої частини людини, відмінної від душі. Св. Єфрем, наприклад, вбачає в цьому подібність людського ества до образу Божественної Трійці. Авторитетним підтвердженням трьохчастної природи людини традиційно вважається Послання до Євреїв 4:12: «Бо Слово Боже живе і діюче, гостріше всякого меча двосічного; воно проникає аж до розділення душі і духа, суглобів та мозку, судить думки і наміри серця»; (Послання до Солунян 5:23): «І Сам Бог миру нехай освятить вас у всій повноті; нехай ваш дух, душа і тіло будуть у всій цілості збережені непорочно до приходу Господа нашого Ісуса Христа!»

Феодорит, Григорій Нисський і Августин висловили думку, що образ Божий знаходиться не в тілі людини, а в її нематеріальній

душі, тому що Бог є Дух. Він має розум, свободу і безсмертну природу. Подібно до Нього і людина володіє розумом, вільним вибором волі і безсмертною душею. Божий образ, під яким розуміється внутрішнє єство Бога – це прояв Його божественних якостей, найвидатнішими з яких є любов (Іоана 4:8), світло(1:5), святість(Отк. 4:8) і праведність (Єр. 23:6). Св. Макарій, в свою чергу, натхненно возвеличує душу людини: « Господь створив душу такою, щоб вона могла стати нареченою Його, одним духом з Ним, як і говорить апостол : «А хто поєднується з Господом, той є один дух з Ним» (1 Кор. 6:17).

Тіло першої людини перебувало в повній гармонії з душею, а душа перебувала в повній гармонії з духом, тобто із силою розуму – цим найвищим достоїнством душі людської. Боротьба між складовими частинами людини – це виявлення смерті, що живе всередині – боротьба, яка нині не переривається і не дає спокою людині ні вдень, ні вночі, тоді не мала місця. Дух перебував постійно вгорі, при Богові; захоплював туди із собою душу; вона підносила туди із собою тіло. Неважко і природно було тілу, нездатному не лише до насолод гріховних, але й плотських, навіть навпаки, здатному єдино до насолод духовних, силою вродженого йому бажання і прагнення перебувати при Богові, Ним жити і насолоджуватися, Ним жити.

Наук. кер. - Козинцева Т. О.

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 238-239.